

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 324/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kaivoslain uudistuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Sarkkisen /vas ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 324 vp:

Aikooko hallitus aloittaa kaivoslain arvioinnin ja mahdollisen uudistuksen vielä tällä vaalikaudella eduskunnan hyväksymän lausuman (EV 41/2018 vp) mukaisesti?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö on teettänyt eduskunnan lausuman mukaisesti selvityksen, jossa on tarkasteltu CETA-sopimuksen voimaantuloa ja sitä onko kaivoslaissa (621/2011) selkeitä muutostarpeita tämän sopimuksen voimaantulo huomioiden. Selvityksessä on erityisesti tarkasteltu niitä kaivosalaan liittyviä uhkakuvia, joita CETA-sopimuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä eri valiokunnissa oli nostettu esiin.

Selvityksessä on tarkasteltu investointisuojausmekanismeja ja niihin liittyvää riidanratkaisumekanismeja. Lisäksi selvityksessä on tarkasteltu sopimuksen vaikutuksia kaivoslakiin ja lainsäätäjän mahdollisuuksiin kehittää kaivosalan sääntelyä tulevaisuudessa. CETA-sopimuksen hyväksyminen Suomessa ei edellytä kaivoslain osalta muutoksia, eikä investointisuojausmekanismeja kavenna lainsäätäjän mahdollisuuksia toteuttaa kansallista sääntelyä tulevaisuudessa.

Kaivoslain kokonaisuudistuksen keskeisinä tavoitteina oli kaivostoiminnan ja malminetsinnän turvaaminen yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Tavoitteena oli yhtä lailla turvata kuntien vaikuttamismahdollisuudet, varmistaa oikeusturvan toteutuminen sekä ottaa huomioon kansalaisvaikuttamista ja osallistumista koskevat vaatimukset. Valitusoikeutta lupapäätöksistä laajennettiin.

Kaivoslain varausilmoitus ei anna oikeutta hyödyntää kaivosmineraaleja eikä edes oikeutta tutkimustoimiin jokamiehen oikeuksia enempää. Maanomistaja sen sijaan voi antaa suostumuksen tutkimustoimiin oman kiinteistönsä alueella, koska on myös ensisijainen mahdollisen haitan kärsijä. Varaus antaa etusijan ainoastaan malminetsintäluvapahakemuksen valmistelulle toisiin toimijoihin nähden, ja yleensä varauksen jälkeen tehtävä malminetsintäluvapahakemus on myös alueellisesti huomattavasti varausta pienempi. Suomen korkeat vuotuiset hehtaariperusteiset malminetsinnästä maksettavat maanomistajakorvaukset kannustavat osaltaan kohdentamaan malmitutkimukset mahdollisimman nopeassa tahdissa pienemmälle alueelle.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 324/2018 vp

Malmietsinnän tutkimustulokset ja -aineisto tulee kaivoslain nojalla luovuttaa valtiolle tutkimusten päätyttyä, ja ne kartuttavat siis kansallista geotietovarantoa, ja ovat siten myöhemmin sekä tutkijoiden että muiden tietoja hyödyntävien tahojen käytettävissä.

Kaivoshankkeiden ympäristövaikutuksia ohjaa ympäristölainsäädäntö ja ympäristöluvassa määritellään toiminnalle sallitut päästörajat. Kaivostoiminnan käynnistäminen edellyttää kymmeniä lupia eri viranomaisilta, ja näiden lupien noudattamista valvotaan sekä näytteenotoin että valvontakäyntien muodossa. Ympäristöregulaatio perustuu pitkälti EU:n direktiiveihin ja niiden kansalliseen toimeenpanoon. Kunta voi kaavoitusmonopolin kautta vaikuttaa ratkaisevasti kaivostoiminnan kehittämiseen.

Jo kaivoslupaa haettaessa tulee hakijan selvittää myös suunnitellun kaivoksen sulkemismenettely ja esittää alueen jälkikäyttövaihtoehtoja kaivostoiminnan päätyttyä. Kaivoksen sulkemistoimiin vaaditaan myös aikanaan viranomaislupa, ja viranomaiset valvovat sulkemisen sujumista lupaehtojen mukaisesti. Sulkemiskustannuksia varten määritellään sekä kaivosluvassa että ympäristöluvassa vakuudet, jotka tulee asettaa ennen toiminnan aloittamista. Näiden vakuuksien määrää tarkastetaan säännöllisin väliajoin. Vakuudet on määritelty tilanteeseen, jossa kaivoksen toiminta päättyy suunnitellusti, eivätkä ne kata ennakoimattomien tilanteiden aiheuttamia kustannuksia.

Malmietsintä on erittäin riskipitoista toimintaa, sillä vain noin yksi tutkimushanke tuhannesta johtaa lopulta kaivostoimintaan. Yhtiöt ottavat siis tietoisesti erittäin merkittävät taloudelliset riskit toimiessaan tällä alalla. Lisäksi kaikki toimijat ovat tietoisia siitä, että kaivostoiminnan luvat voidaan evätä tai lupaehdot voivat osoittautua sellaisiksi, ettei kannattava kaivostoiminta ole mahdollista. Nämä riskit kuuluvat toimialan luonteeseen, ja siksi lupamenettelyiden ja lupavaatimusten ennakoitavuus ja läpinäkyvyys ovat äärimmäisen tärkeitä tekijöitä, kun näitä riskejä pyritään pienentämään.

Suomessa on edelleen myös kumottujen kaivoslakien aikaisia lupia, ja näiden osalta nykyisessä kaivoslaissa on siirtymäsäännöt, joiden mukaisesti näitä vanhoja lupia on tullut päivittää nykyisen kaivoslain vaatimukset täyttäväksi, esimerkiksi kaivospiirien vakuuksien osalta. Tällä hetkellä ei toiminnassa ole yhtään kaivosta, jonka pääasiallinen kaivoslupa olisi nykyisen kaivoslain aikainen. Toiminnassa ei ole kaivosta, jonka lupakäsittely ja lupaharkinta olisi tehty nyt voimassaolevan kaivoslain menettelyiden mukaisesti. Toimiville kaivoksille on kyllä myönnetty kaivoslupia, joilla kaivoksen aluetta on esimerkiksi laajennettu.

Kaivostoiminnan ympäristövaikutuksia ei voida arvioida ennen kuin malmiesiintymästä on riittävät tiedot, joiden perusteella sen hyödynnettävyyttä niin teknisesti kuin koostumuksellisestikin voidaan arvioida ja selvittää. Tätä varten tarvitaan yleensä merkittävästi maasto- ja laboratorio-tutkimuksia, ja näytteenottoa, joka luotettavasti kuvastaa esiintymää, sen rakennetta ja koostumusta.

Yhteiskunnan raaka-aineiden tarve kasvaa, ei vähiten energiamurroksen takia. Kaivostoiminta Suomessa on varsin tiukasti reguloitua ja valvottua sekä EU-direktiivien että puhtaasti kansallisen lainsäädännön nojalla. Raaka-aineiden vastuullinen tuotanto on entistä tärkeämpää, jotta emme

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 324/2018 vp

edistä epäinhimillisiä työoloja, ympäristöstä piittaamattomia tuotantotapoja tai alueellisia konflikteja. Tästä syystä olen käynnistänyt vastuullisesti tuotettujen raaka-aineidemme sertifiointihankkeen yhdessä ruotsalaisen kollegani, elinkeinoministeri Dambergin kanssa.

Kaivostoimintaan kohdistuu sama verotaakka kuin muuhun yritystoimintaan Suomessa. Erillinen, kaivoslain mukainen ja veroluonteinen maanomistajakorvaus on kaivoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä kohdistettu kokonaan maanomistajille, jotka ovat ensisijaisia häiriönkärsijöitä. Metsähallitus saa tätä korvausta siltä osin kuin malminetsintää tai kaivostoimintaa tapahtuu valtionmailla.

Aggressiiviseen verosuunnitteluun liittyen on valmistelussa hallituksen esitys elinkeinoverolain korkovähennysrajoitusta koskevan sääntelyn muuttamiseksi. Tarkoituksena on ehkäistä verotuotosten kannalta merkityksellistä korkovähennyksiin liittyvää aggressiivista verosuunnittelua.

Valtion harkinta verotuksellisissa asioissa ei kapene CETA-sopimuksen myötä eikä sopimus estä verolainsäädännön kehittämistä. CETA-sopimus edellyttää ainoastaan kaikkien toimijoiden tasapuolista kohtelua, ja tämä on myös Suomen perustuslain lähtökohta.

Helsingissä 12.9.2018

Elinkeinoministeri Mika Lintilä